

ІНВЕСТИЦІЇ: ОСНОВНІ ДЕФІНІЦІЇ ПОНЯТТЯ

В сучасних умовах господарювання інвестиції є однією з найважливіших категорій діяльності підприємства. Вивчення особливостей провадження інвестиційної діяльності завжди знаходилось у центрі уваги багатьох науковців, оскільки остання дозволяє забезпечити як економічне зростання та розвиток суб'єкта господарювання, так і країни в цілому.

Вивчення літературних джерел та нормативно-правових актів свідчить про активність дослідження цих категорій. В економічній літературі науковці по-різному тлумачать сутність інвестицій. Зауважимо, що це поняття за своїм змістом є складною та багатогранною категорією. Відповідно до цього, різні погляди у трактуванні його сутності пов'язані, насамперед, з розумінням форми, змісту та їх призначення.

Проблемам інвестування присвячені праці таких видатних закордонних науковців як: Дж. Кейнса, І. Фішера, Л. Койка, Д. Йоргенсона, В. Міта, П. Массе, Л.Гітмана, М.Джонка, У. Шарпа, К. Макконнелла, С. Брю та ін.; серед вітчизняних вчених варто відмітити праці: В.П. Александрової, О.М. Алімова, І.А. Бланка, Ю.М. Бажала, В.Ф. Беседіна, В.М. Бородюка, М.С. Герасимчука, О.В. Крисального, В.В. Кузьміна, І.І. Лукінова, С.В. Мочерного, П.Т. Саблука, Н.О. Татаренко, А.М. Поручника, М.Г. Чумаченка, А.В. Чупіса, В.Я. Шевчука, В.В. Юрчишина та багатьох інших.

Розглянемо основні дефініції поняття «інвестиції» у різних літературних джерелах та нормативно-правових актах. Термін «інвестиції» прийнято ототожнювати з латинським «investire», що означає «облачати», «вкладати», або з англійським «investments», що означає «капітальні вкладення».

У відомій праці У. Шарпа «Інвестиції», термін «інвестувати» означає «позбутися» грошей сьогодні для того, щоб отримати більшу їх суму у майбутньому. Схоже визначення даному терміну ми можемо спостерігати і у працях Л.Гітмана і М.Джонка «Основи інвестування» – «інвестиція – це спосіб розміщення капіталу, який повинен забезпечити заощадження або зростання капіталу». Зауважимо, що особливості ведення бізнесу сьогодні зобов'язують пов'язувати інвестиції з метою збільшення капіталу, що є визначальним у діяльності кожної господарюючої системи.

Відомий французький економіст П. Массе у книзі «Критерії та методи оптимального визначення капітальних вкладень» пропонує під інвестуванням вбачати акт обміну задоволення сьогоднішньої потреби на очікуване задоволення їх у майбутньому з допомогою інвестиційних благ. Це визначення, зорієнтоване на психологічну складову, містить лише наміри та одностайність не втатовувати потреби сьогодні, а сподіваючись отримати активи у майбутньому.

Згідно бачень К. Макконнелла і С. Брю, інвестиції – це витрати на будівництво нових заводів, на верстати і устаткування з тривалим строком служби; витрати на виробництво і нагромадження засобів виробництва, збільшення матеріальних запасів; витрати на поліпшення освіти, здоров'я працівників чи на підвищення мобільності робочої сили.

Не можна не погодитись з тим, що інвестиції слід визначати передусім як вкладення у розвиток продуктивних сил підприємства, а на макрорівні – у розвиток продуктивних сил суспільства.

Проте, виробничий та інвестиційний процеси самостійно існувати не можуть, оскільки інвестиції дають змогу здійснити власне процес виробництва, а результати виробничого процесу забезпечують наступне накопичення. Тому варто наголосити, що Дж. Кейнс трактував інвестиції як «поточний приріст цінностей капітального майна внаслідок виробничої діяльності даного періоду». Це «... та частина доходу за даний період, яка не була використана для споживання». Саме у цьому судженні чітко виявлена подвійність інвестицій – розмір акумульованого доходу для накопичення ресурсів та форма витрат, які визначають зростання вартості капітального майна, тобто як реалізовані попит та пропозиція.

В умовах командно-адміністративної системи термін «інвестиція» ототожнювали з терміном «капітальні вкладення», і тому зустрічається трактування інвестицій як сукупності витрат, що реалізуються у формі довгострокових вкладень капіталу в галузі народного господарства (виробничі фонди).

С.В. Мочерний у своїх працях трактує інвестиції як «довготермінові вкладення капіталу в різні сфери та галузі народного господарства всередині країни та за її межами з метою привласнення прибутку».

Н.О. Татаренко та А.М. Поручник – автори посібника «Теорії інвестицій» – вважають, що найважливішим джерелом економічного зростання є інвестиції, економічна природа яких полягає у використанні додаткової частки суспільного продукту, національного доходу для збільшення кількості та якості елементів продуктивних сил суспільства.

На думку М.П. Денисенка, «інвестиції – це те, що відкладається на завтра» одну їх частину складають споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді, вони відкладаються на

збільшення запасів, іншу – ресурси, які направляються на розширення виробництва». В даному випадку до інвестицій відносять так звані споживчі інвестиції, тобто придбання предметів тривалого користування, що за своєю економічною суттю не можуть належати до них.

На макрорівні варто розглядати інвестиції у розвиток економічної власності як витрати на заробітну плату, вдосконалення процесу ціноутворення, на управління власністю, на випуск акцій, виплату дивідендів, на трансформацію однієї форми власності в іншу тощо. Витратне визначення поняття інвестицій дозволяє простежити взаємозв'язок між інвестиціями та основними економічними категоріями (виробництво, фінанси, розрахунки, доходи та витрати).

І.А. Бланк (Словарь-справочник финансового менеджера, 1998) інвестиціями називає вкладення капіталу в грошовій, матеріальній і нематеріальній формах в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання поточного доходу або забезпечення зростання його вартості в майбутньому періоді.

А.Б. Борисов (Большой экономический словарь, 2001) під інвестиціями пропонує вбачати сукупність затрат, які реалізуються у формі довгострокових вкладень приватного чи державного капіталу в різні галузі національної чи іноземної економіки з метою отримання прибутку.

Розглядаючи нормативно-правові акти у частині здійснення інвестиційної діяльності, то можна зазначити наступне. Закон України «Про інвестиційну діяльність» пояснює поняття наступним чином : «Інвестиції – усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект». Інструкція Правління Національного банку України «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України» (№280 (з0918-04) від 17.06.2004) трактує інвестиції як грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту; капітальні вкладення у розвиток виробництва або невиробничу сферу.

У Популярній юридичній енциклопедії (ред. В.К. Гіжевського, 2002) зазначено, що інвестиції – грошові кошти, цільові банківські внески, паї, акції та інші цінні папери, технології, машини, обладнання, ліцензії, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності та інших видів з метою одержання прибутку та досягнення позитивного суспільного ефекту.

Словник закордонних і нормативних термінів (ред. І. Дахна) містить наступне визначення поняття інвестиції. «Інвестиції – всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої утворюється прибуток чи досягається соціальний ефект»

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що лєвова частка науковців розглядають інвестиції як сукупність витрат, що реалізуються у формі довгострокових вкладень капіталу в різні галузі економіки з метою одержання доходу або проценту, а здійснення інвестицій в певних формах можуть носити як довгостроковий (зокрема реальні інвестиції), так і короткостроковий (наприклад, короткострокові фінансові вкладення в цінні папери) характер. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що інвестиції були і є однією із найбільш важливих категорій діяльності підприємства, яка визначає усі перспективи його розвитку, та яка тісно пов'язана з фінансово-інвестиційними ресурсами.